

Anemarija Jurišić

Sveučilište J.J. Strossmayer u Osijeku
Filozofski fakultet
Poslijediplomska referada

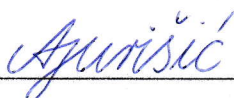
Lorenza Jäger 9
31 000 Osijek

PREDMET: Prijava teme doktorskog rada

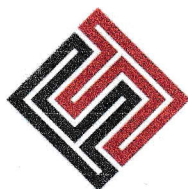
Poštovani,

u privitku šaljem ispunjen Obrazac 5 (Prijava teme doktorskog rada).

Srdačan pozdrav,

Anemarija Jurišić

FILOZOFSKI FAKULTET

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

DOKTORSKI STUDIJ

OBRAZAC 5

PRIJAVA TEME DOKTORSKOG RADA

I. OPĆI PODACI

IME I PREZIME: Anemarija Jurišić

Naziv studija: Poslijediplomski sveučilišni studij „Književnost i kulturni identitet“

Matični broj doktoranda: 311

Stjecanje doktorata znanosti pokreće se: u okviru doktorskog studija

Akadska godina u kojoj je upisana 1. godina studija: 2021./2022.

Ime i prezime majke i/ili oca: :

Datum i mjesto rođenja:

Adresa:

Telefon/mobitel: (.)

E-pošta:

II. ŽIVOTOPIS

Obrazovanje (od novijega k starijem datumu):

2021.- Poslijediplomski sveučilišni studij „Književnost i kulturni identitet“

2004.- 2009. Filozofski fakultet Osijek: Njemački jezik i književnost i hrvatski jezik i književnost

1999.-2003. Gimnazija A.G.Matoš, Đakovo

Radno iskustvo (od novijega k starijem datumu):

09/2022.- Europska škola Brussels I, Belgija

06/2009.- Osnovna škola „Vjekoslav Klaić“, Garčin

01/2009.-05/2009. Osnovna škola „Ana Katarina Zrinksi“, Retkovci

Popis radova:

Životinjska simbolika u izabranim djelima Güntera Grassa, IBU Repository, 2019.,

<https://omeka.ibu.edu.ba/items/show/351>

Ženski likovi u romanu „Limeni bubanj“ (G.Grass), IBU Repository, 2019.,

<https://eprints.ibu.edu.ba/items/show/1103>

Die weibliche Figur Tulla Pokriefke in „Katz und Maus“ und „Im Krebsgang“ u G.Grass :
Werk und Rezeption / Hrsg./Red. M.Ossowski, Gdańsk : Wydawn. Uniw. Gdańskieg 2013,
str.75.-84.

No Grass- no fun! Die internationale Sommerwerkstatt „G.Grass. Werk und Rezeption“ in Danzig u Deutsches Wort/ Njemačka riječ 84, Osijek 2012, str. 36.-39.

Prijenos nematerijalne kulturne baštine u Otfried Preußlerovu romanu „Krabat“ u: Kultura komuniciranja, znanstveno- stručni godišnjak, Mostar 2024, str. 161.-176.

Popis aktivnih sudjelovanja na znanstvenim skupovima:

Jurišić, Anemarija: "Prijenos nematerijalne kulturne baštine u Otfried Preußlerovu romanu Krabat" // Međunarodni znanstveno- stručna konferencija „Mladi znanstvenici u dijalogu“, Mostar 2023. godine

Jurišić, Anemarija: "Dječja književnost u društveno- kulturnom kontekstu: uloga ideologije kroz prizmu djela Otfrieda Preußlera."// Međunarodna znanstveno- stručna konferencija „Za istim stolom: položaj i status istraživanja dječje književnosti i kulture“, Zagreb 2023. godine

III. NASLOV PREDLOŽENE TEME

Hrvatski jezik: Motiv zavičaja, bijega i povratka u Preußlerovom pripovjednom diskursu za djecu i mlade

Engleski jezik: Home, escape and return motif in Preußler's narrative discourse for children and youth

Na jeziku na kojem će se pisati rad (*ispuniti ako jezik rada nije hrvatski ili engleski*):

Jezik na kojem će se pisati doktorski rad: Hrvatski jezik

IV. OBRAZLOŽENJE TEME

Sažetak na hrvatskom jeziku (*maksimalno 1000 znakova s praznim mjestima*):

Rad je posvećen istraživanju prisustva motiva zavičaja, bijega i povratka u djelima za djecu i mlade Otfrieda Preußlera (1923.–2013.). Kako bi se ustanovio značaj i funkcija navedenih motiva, u radu će se analizirati autorov život u rodnim Sudetima i situacija sudetskih Nijemaca prije, tijekom i nakon Drugog svjetskog rata, kao i autorova pozicija u doba i nakon nacionalsocijalističkog režima. Na temelju analize biografskog horizonta i kulturno-povijesnog konteksta unutar kojeg se autor kretao, s jedne, i njegovih književnih djela, s druge strane, nastojat će se utvrditi temeljne odrednice autorova stvaralaštva i života, koje će u interpretativnom smislu ukazati na to da je Otfried Preußler posegnuo za motivima zavičaja, bijega i povratka kako bi njima nastojao prevladati traumama uspostave nacionalsocijalističkog režima i time novim generacijama na raspolaganje stavio književno sredstvo ovladavanja negativnim posljedicama nacionalne prošlosti.

Sažetak na engleskom/njemačkom jeziku (*maksimalno 1000 znakova s praznim mjestima*):

Der Beitrag untersucht Preußlers Schaffen, d.h. seine Kinder- und Jugendwerke und die darin auftauchenden Motive. Dabei handelt es sich vor allem um Heimat-, Flucht- und Rückkehrmotive. Anhand der Darstellung und Analyse des Lebens des Autors, seiner

sudetendeutschen Herkunft, der Lage der Sudeten vor, während und nach dem Zweiten Weltkrieg, dem nationalsozialistischen Regime und der Position des Autors innerhalb dieses Regimes wird ein Zusammenhang hergestellt zwischen der Wahl seiner Motive in Kinder- und Jugendwerken und deren Funktionen. Man kommt zu dem Schluss, dass der Autor Preußler Kinder- und Jugendwerke schrieb, um sich seiner Vergangenheit zu stellen und dass er sich durch das Schreiben seinen eigenen Weg in der sgn. Vergangenheitsbewältigung bahnte.

Područje / polje / grana: Humanističke znanosti, Filologija, Teorija i povijest književnosti

Uvod (*maksimalno 2000 znakova s praznim mjestima*):

Otfried Preußler (1923. - 2013.) jedan je od velikih pripovjedača i autora knjiga za djecu i mlade na njemačkom jeziku koji je u svojim djelima uključio motive i legende iz svoje češke (bohemijske) domovine. Neobični ambijenti poput podvodnog svijeta u "Malom vodenjaku" ili duboke šume s nakrivljenom kućicom u „Maloj vještici“ potiču dječju maštu, a snažne, hrabre, ali ne i besprijeorne junakinje i junaci njegovih knjiga prikladne su identifikacijske figure za djecu. Njegove priče često su mješavina avanture i magije. Inspiracija za tu fantastičnu crtu njegova opusa krije se u autorovoj obiteljskoj povijesti: rođen u sjevernoj Češkoj, u tadašnjim Sudetima i današnjoj Češkoj Republici, odrastao je uz opsežan repertoar bajki i priča iz regije-legende, priče i mitove. Stoga ne čudi da se u njegovim djelima može pronaći motiv zavičaja, čije je prisustvo zasigurno potenciralo autorov doživljaj ratnog zarobljeništva i progona iz češke domovine. Međutim, u Preußlerovoj biografiji ima elemenata o kojima autor nije govorio, pogotovo ne kada je u Zapadnoj Njemačkoj postao popularan autor dječjih knjiga. Tek nakon njegove smrti, točnije 2015. godine književni povjesničar Peter Becher javnost je upoznao s činjenicom da je Preußler još početkom 1940ih godina napisao roman za mladež „Erntelager Geyer“ zbog kojeg su ga mediji povezali s nacističkom ideologijom i optužili da je bio nacist. Otkriće romana predstavlja osnovu za propitivanje i reinterpretiranje Preußlerovih djela. Pogotovo uzme li se u obzir da autorov život u doba nacionalsocijalizma, ratno zarobljeništvo, progon i kasniji povratak u Njemačku predstavljaju važne odrednice njegova života, koje sve zajedno oblikuju svojevrsnu traumu koju autor pokušava prevladati tako da svoj opus gradi na motivima zavičaja, bijega i povratka. Ti su elementi ostali su rubna pojava u istraživanju njegovih djela stoga se s obzirom na stanje istraženosti, a pogotovo nakon otkrića njegova romana iz 1940ih godina javlja potreba za novom analizom djela koja će dopuniti dosadašnja istraživanja.

Pregled dosadašnjih istraživanja (*maksimalno 5000 znakova s praznim mjestima*):

Prvi prikazi i rasprave o Preußlerovim književnim tekstovima pojavljuju se još 1980ih godina prošlog stoljeća, a obrađuju njegova djela općenito i utjecaj (Pleticha 1983), društvenu funkciju fantastičnog u autorovim djelima (Dahrendorf 1984), kao i njihovu recepciju u zapadnonjemačkoj javnosti (Bamberger 1988). Jape (1988) istražuje književne funkcije i umjetnički domet autora, dok Kaminski (1988) opisuje prostor igre u Preußlerovom fantastičnom

diskursu. U sklopu istraživanja Preußlerovih djela nakon njegove smrti 2013. godine karakteristična je smjena generacija utoliko što u suvremenom trenutku Preußlerova djela istražuju mlađi istraživači književnosti za djecu i mlade nakon što su dosadašnja istraživanja bila u rukama Preußlerovih prijatelja i suvremenika među kojima su se isticali Heinrich Pleticha (1924.- 2010.), Günter Lange (1941.- 2015.) i Kurt Franz (1941.-); autori, urednici i znanstvenici koji su se intenzivno bavili književnosti za djecu i mlade i bajkama.

U mnogim se člancima istraživači bave Preußlerovim djelima u kontekstu književnog otkrića Srednje Europe i Sjeverne Bohemije kao poetskog središta Srednje Europe (usp.

Seibert/Kovačkova 2013; Walter Schmitz 2013). Idući pravac istraživanja usmjeren je na autorovu obiteljsku povijest (usp. Raimund Paleczek 2013), dok se neki autori poput Rahele Rose Neubauer (2013) posvećuju prisustvu bohemijske tematike u Preußlerovim djelima, odnosno analiziraju utjecaje bohemijskog pripovjednog diskursa i njemačke i/ili češke narodne priče na autorovo stvaralaštvo. Elisabeth Maeder (2013) proučava kolektivno sjećanje u Preußlerovim djelima, pri čemu Preußlerovu književnu poziciju uspoređuje s njegovim sugrađaninom i književnim kolegom Josefom Holubom.

Već spomenuti Kurt Franz i Günter Lange su 2015. izdali zbornik o intertekstualnosti u djelima Otfrieda Preußlera, a iste je godine otkrivena i knjiga za mlade sedamnaestogodišnjeg autora pod naslovom "Erntelager Geyer" koja, čini se, Preußlera povezuje s ideologijom nacionalsocijalističkog režima. Carsten Gansel (2022) daje pregled Preußlerova života s posebnim naglaskom na ratne godine, ratno zarobljeništvo i prve godine nakon zarobljeništva. Najnoviju biografiju nudi Tilman Spreckelsen (2023) koja ne obuhvaća samo njegov život, već i autorov cjelokupni književni opus. Zbornik Julije Benner i Andreje Weinmann (2023) objavljen povodom 100te godišnjice rođenja Otfrieda Preußlera pored novih uvida u autorova djela, u takozvane „klasike“, pruža i uvid u manje popularne naslove te adaptacije i preobrazbe njegovih tekstova (kazališne predstave, televizijske serije i čitanke).

Činjenica da Preußlerov pripovjedni izričaj pored fantastičnih elemenata uvelike određuju i motive zavičaja, bijega i povratka, pomoću kojih obrađuje u kojima prorađuje traumatično iskustvo gubitka zavičaja, bijega, progona i potrage za novom domovinom tek je rubna pojava u istraživanju Preußlerovih djela te se s obzirom na stanje istraženosti čini zanimljivim aspektom kojemu je potrebno posvetiti veću istraživačku pažnju.

Cilj i hipoteze istraživanja (*maksimalno 700 znakova s praznim mjestima*):

Cilj rada je dopuniti dosadašnja istraživanja o Preußlerovom stvaralaštvu odgovorom na istraživačko pitanje u vezi uvjetovanosti autorove uporabe motiva zavičaja, progona i povratka u njegovim djelima za djecu i mlade. Pritom će se pokušati dokazati hipoteza rada da Preußler pišući fantastične tekstove za djecu i mlade nastoji izaći na kraj s vlastitom traumatičnom prošlošću u vidu zasljepljenja nacionalsocijalističkim režimom i zavedenosti totalitarnom ideologijom da bi na tragu vlastitog prevladavanja tragične prošlosti nadolazećim generacijama podario fiktivne tekstove s motivom zavičaja, bijega i povratka kao propedeutičko sredstvo protiv potonuća u totalitarističke ideologije.

Korpus i metodologija istraživanja (*maksimalno 6500 znakova s praznim mjestima*):

U radu će se analizirati sljedeća djela: "Erntelager Geyer" (1944.), „Der kleine Wassermann“ (1956.), „Die kleine Hexe“ (1957.), „Bei uns in Schilda“ (1958.), „Thomas Vogelschreck“ (1958.), „Der Räuber Hotzenplotz“ (1962.), „Das kleine Gespenst“ (1966.), „Die Abenteuer des starken Wanja“ (1968.), „Neues vom Räuber Hotzenplotz“ (1969.), „Krabat“ (1971.), „Hotzenplotz 3“ (1973.), „Hörbe mit dem großen Hut“ (1981.), „Hörbe und sein Freund Zwottel“ (1983.), „Herr Klingsor konnte ein bisschen zaubern“ (1987.)

Prvi je dio rada deskriptivni, a sastoji se od prikaza Preußlerova života i njegovih djela, pri čemu se daje pregled njegova opusa, utvrđuju žanrovske odrednice njegovih tekstova i temeljna obilježja njegova stvaralaštva. Ovdje se nadalje obrađuje autorov kulturno-povijesni kontekst: društveno-političko stanje u nacionalsocijalističkoj Njemačkoj s naglaskom na analizi kulturno-povijesnog horizonta u Sudetima prije, tijekom i nakon Drugog svjetskog rata, kao i poslijeratno doba u Srednjoj Europi. Budući da rad zahvaća i u kulturnu povijest, u ovom se dijelu objašnjava i pojam „Vergangenheitsbewältigung“, odnosno referira na zapadnonjemačkog poslijeratnog društva prevladavanja traume nacionalsocijalističkog režima.

U drugom, središnjem dijelu rada slijedi detaljna književno-analitička raščlamba ustroja Preußlerova narativnog diskursa. Na temelju analize gore navedenih djela utvrđuju se motivi koji su karakteristični za Preußlerov pripovijedni izričaj te se ukazuje na specifična obilježja njegove naracije. Pritom se utvrđuju temeljne motivske odrednice njegova opusa utoliko što se objašnjava i dokazuje da su temeljni motivi koji se provlače kroz njegova djela upravo motivi zavičaja, bijega i povratka. Nakon analize u trećem dijelu rada slijedi sintetičko-interpretativni dio u kojemu se propituje nužnost i funkcija tih motiva u autorovu stvaralaštvu, kao i njihov značaj unutar njemačke kulture i književnosti za djecu i mlade. S obzirom da je predložena tema rada interdisciplinarnog karaktera u radu će se kombinirati spoznaje i elementi književnopovijesnog, književnoteorijskog i kulturnopovijesnog aparata s područja teorije i povijesti književnosti te će se također koristiti književnoanalitičke, komparativne metode analize i interpretacije.

Očekivani znanstveni doprinos predloženog istraživanja (*maksimalno 500 znakova s praznim mjestima*):

Rad će pridonijeti boljem razumijevanju Preußlerovih djela jer će ponuditi novo tumačenje u vezi autorovih motiva za pisanjem na temelju obrade problematike tzv.

„Vergangenheitsbewältigung“ kao specifične kulturno-povijesne zadaće njemačkog nacionalnog bića. Stoga će rad biti od značaja ne samo za uže književno-povijesno i književno-teorijsko područje istraživanja njemačke književnosti za djecu i mlade, već i za širu kulturno-političku tematiku prevladavanja nacionalsocijalističkog nasljeđa i borbe protiv totalitarizma.

Popis literature (*maksimalno 15 referenci*):

- Doderer, Klaus (1988). Zwischen Trümmern und Wohlstand. Literatur der Jugend 1945-1960. Weinheim/Basel: Beltz.
- Ewers, Hans- Heino (2000). Literatur für Kinder und Jugendliche. Eine Einführung. München: Fink.
- Franz, Kurt/ Lange, Günter (2015). Der Stoff, aus dem Geschichten sind: Intertextualität im Werk Otfried Preußlers. Hohengehren: Schneider.
- Gansel, Carsten (2022): Kind einer schwierigen Zeit: Otfried Preußlers frühe Jahre. Berlin: Galiani.
- Hameršak/ Zima (2015). Uvod u dječju književnost. Zagreb: Leykam.
- Kümmerling- Meibauer, Bettina (2012). Kinder- und Jugendliteratur. Eine Einführung. Darmstadt: WGB.
- Pleticha, Heinrich (1983). Otfried Preußler- Werk und Wirkung. Eine Festschrift zum 60. Geburtstag von Otfried Preußler. Stuttgart: Thienemann.
- Preußler, Otfried (2010). Ich bin ein Geschichtenerzähler. Stuttgart: Thienemann.
- Schikorsky, Isa (2012). Kinder- und Jugendliteratur. 2. Auflage. Köln: DuMont.
- Seibert, Ernst (2008). Themen, Stoffe und Motive in der Literatur für Kinder und Jugendliche. Stuttgart: UTB.
- Seibert, Ernst/ Kovačkova, Katerina (2013). Otfried Preußler- Werk und Wirkung. Frankfurt a.M.: Peter Lang.
- Weinkauff, Gina/Glasenapp, Gabriele von (2000). Kinder- und Jugendliteratur. Paderborn: Schöningh.
- Wild, Rainer (2008). Geschichte der deutschen Kinder- und Jugendliteratur. Stuttgart: Metzler.
- Žmegač, Viktor/ Škreb, Zdenko/ Sekulić, Ljerka (2003). Povijest njemačke književnosti. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

V. INFORMACIJE O PREDLOŽENOM MENTORU

Titula, ime i prezime predloženog mentora: izv. prof. dr.sc. Tihomir Engler

Kompetencije predloženog mentora (objave, projekti, nastavni rad, mentorsko usavršavanje):

Engler, Tihomir (2023). "Die Ankunft von Robinson dem Jüngeren in Kroatien am Ende des 18. Jahrhunderts. Zu Aneignung- und Transformationsprozessen bei der Übersetzung." U: Leingang, Oxane; Schenk, Klaus (ur.). Ost- westlicher Kulturtransfer in der deutschsprachigen Kinder-und Jugendliteratur. Göttingen: V&R unipress, 61-78. ISBN: 978-3-8471-1468-0.

Engler, Tihomir, Žagar-Šoštarić, Petra: Identitätsbildende Perspektiven und soziale Hintergründe von kroatischen Regenbogen-Bilderbüchern // Körperhaltungen. Körper und Körperlichkeit in Kinder- und Jugendliteratur und -medien 34. Jahrestagung der Gesellschaft für Kinder- und Jugendliteraturforschung 2022, Beč, Austrija, 2022

Engler, Tihomir: Puževski koraci u periodizaciji hrvatske dječje književnosti, *Croatica et Slavica Iadertina* 18 (1), 2022, str. 299-305

Engler, Tihomir: Prijevodi Kästnerovih dječjih romana: kronologija i tendencije // Prijevodi dječje književnosti: Pogled iz Hrvatske / Narančić Kovač, Smiljana ; Milković, Ivana (ur.). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2019. str. 309-330

Engler, Tihomir: Tendenzen in der Herausgabe der Übersetzungen von Kästners Werken im Kontext der kroatischen Kinder- und Jugendliteratur // Aspekte kultureller Identität. Beiträge zur Kulturgeschichte der deutschsprachigen Minderheiten in Kroatien / Jozić, Ivana ; Varga, Melita Aleksa ; Pon, Leonard ; Šarić Šokčević, Ivana ; Möbius, Thomas (ur.). Berlin : Bern : Brisel : New York : Oxford : Varšava : Beč: Peter Lang, 2019. str. 135-161

Engler, Tihomir ; Mayer, Lana ; Živković Zebec, Vedrana Deutsch-kroatische Kontakte im kinder- und jugendliterarischen Bereich. Bestandsaufnahme zum Forschungsstand und Forschungsvorhaben // Zwischen Assimilation und Autonomie: neuere Forschungsaspekte zur Kulturgeschichte der deutschsprachigen Minderheit in Kroatien. Berlin: Peter Lang, 2019. str. 121-137

Engler, Tihomir: 'Metalepične crvotočine' kao disruptivna središta "Svijeta od tinte" Cornelije Funke // *Detinjstvo. Časopis o književnosti za decu*, 18 (2017), 4; str. 3-20

Engler, Tihomir: Funkcija digitalizacije i značaj digitalne građe u sklopu GIP-projekta: Tragovi njemačkoga jezika, književnosti i kulture u Hrvatskoj // *Baštinska kultura i digitalna humanistika: sprega starog i novog*, Osijek, Hrvatska, 2017.

Prof. Engler također je nositelj sljedećih kolegija na FFOS: Njemačka proza 20. stoljeća, Thomas Mann, Njemačka književnost za djecu i mladež, Uvod u književnu interpretaciju, Zabavna književnost na njemačkom jeziku, Pregled njemačke književnosti 1, Književni seminar, Književnoznanstvena metodologija

E-pošta: tengler@ffos.hr

Titula, ime i prezime drugog predloženog mentora (ako se predlaže sumentor):

Kompetencije drugog predloženog mentora (objave, projekti, nastavni rad, mentorsko usavršavanje) (ispuniti samo ako se predlaže sumentor):

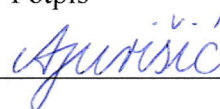
E-pošta drugog mentora (samo ako se predlaže sumentor): -----

VI. IZJAVA

Izjavljujem da nisam prijavila istovjetnu temu doktorskog rada ni na jednom drugom sveučilištu.

U Osijeku 15. 01. 2025.

Potpis

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'A. V. I. Ić', is written over a horizontal line.

Napomene: